

Mirek, Zbigniew

Historia botaniki na Ogólnopolskim Spotkaniu Paleobotaników. Kraków 15-16 listopada 1985 r.

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/3-4, 938-940

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Obradom towarzyszyła wystawa ciekawszych prac magisterskich przedłożonych w Katedrze w ciągu ostatnich dziesięciu lat; pośród nich było kilka nagrodzonych. Można się było zapoznać również z publikacjami pracowników Katedry. Szkoda jednak, iż nie posłużono się przy tym wykazami i danymi liczbowymi, które pozwoliłyby na szybkie i „globalne” uchwycenie naukowej produkcji Katedry.

W pierwszym dniu sesji jej uczestnicy mieli możliwość zwiedzić zorganizowaną przez Miejską Bibliotekę Publiczną (ul. Franciszkańska nr 1) wystawę: *Czterdzieści lat Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie w służbie społeczeństwa*. Natomiast wieczorem odbyło się spotkanie absolwentów, którzy przy lampce wina wspominali w gawędzie z pracownikami Katedry lata swych studiów, dzielili się doświadczeniami z miejsc pracy, nb. najczęściej różnego rodzaju bibliotek.

Materiały z sesji mają być opublikowane. Dzięki temu jej dorobek zostanie utrwalony i dostępny dla profesjonalistów w całym kraju.

Marek Szrenica
(Wrocław)

WYKŁADY Z HISTORII BOTANIKI NA UNIWERSYTECIE JAGIELLOŃSKIM

W 1983 r. rozpoczęto na Uniwersytecie Jagiellońskim wykłady monograficzne z historii botaniki (w wymiarze 30 godz. w semestrze), przeznaczone dla studentów III—V roku biologii. Celem wykładów, prowadzonych przez autorkę niniejszej notatki, jest nie tylko zapoznanie słuchaczy z głównymi kierunkami trwającego już ponad 2 tys. lat rozwoju botaniki, ale również przekazanie historycznego spojrzenia na naukę, tak obcego zwykle przyrodnikom, a przecież niezbędnego w ogólnym wykształceniu zarówno przyszłych naukowców, jak i nauczycieli. Treść kursu obejmuje następujące zagadnienia: Wprowadzenie do naukoznawstwa; Botanika w kulturach starożytnych; Rękopisy i inkunabuły przyrodnicze średniowiecza; Rośliny czarodziejskie i fantastyczne; Przesady i fakty naukowe XVI-wiecznych zielników; Botanika polskiego renesansu; Rewolucja naukowa XVII—XVIII w.; Rozwój botaniki w Polsce w XVII i XVIII w.; Ukształtowanie się podstaw botaniki współczesnej w XIX w.; Główne kierunki rozwoju polskiej botaniki w XIX w.; Krakowskie szkoły botaniczne.

Wykłady połączone są z pokazem starodruków, rękopisów i zbiorów botanicznych zachowanych w Muzeum Ogrodu Botanicznego UJ, Bibliotece Jagiellońskiej i Bibliotece Kapituły Krakowskiej na Wawelu.

Alicja Piekietko-Zemanek
(Kraków)

HISTORIA BOTANIKI NA OGÓLNOPOLSKIM SPOTKANIU PALEOBOTANIKÓW KRAKÓW 15—16 LISTOPADA 1985 R.

Organizatorem Spotkania była Sekcja Paleobotaniczna Polskiego Towarzystwa Botanicznego, współdziałająca z Zakładem Paleobotaniki Instytutu Botaniki PAN. Posiedzenia odbywały się w sali Konferencyjnej Instytutu przy ul. Lubicz 46. Udział w Spotkaniu wzięli paleobiolodzy i specjaliści z pokrewnych dziedzin z całej Polski. Otwarcia imprezy dokonała Przewodnicząca Sekcji Paleobotaniki PTB — doc. dr Krystyna Wasylińska. Życzenia owocnych obrad przekazał uczestnikom spotkania dyrektor IB PAN — prof. dr Kazimierz Zarzycki.

Nie zamierzam w niniejszym doniesieniu omawiać przebiegu całego spotkania, a jedynie poinformować o pierwszej jego części. Wiązała się ona bezpośrednio z 15. rocznicą śmierci prof. dra Władysława Szafera i 10. rocznicą śmierci prof. dra Mikołaja Kostyniuka, a wypełniały ją trzy referaty. W pierwszym z nich prof. dr Andrzej Srodoń mówił na temat: *Paleobotanika w życiu naukowym Profesora Władysława Szafera*. Przedstawiając sylwetkę Profesora prelegent ukazał źródła i inspiracje paleobotanicznych zainteresowań uczonego oraz jego wkład w światową paleobotanikę, a także podkreślił wielkie znaczenie działań organizacyjnych, jakich dokonał on na gruncie polskim i międzynarodowym. Nie sposób omówić tu wszystkie ważne momenty poruszane w referacie, odnotować jednak trzeba wielki szacunek, z jakim prelegent mówił o Władysławie Szaferze, z którym związany był latami współpracy i po którym przejął Zakład Paleobotaniki IB PAN. W dyskusji po tym referacie prof. dr Jan Kornaś podkreślił bardzo istotny fakt, że Władysław Szafer, pracując jako paleobotanik na materiale kopalnym, interesował się nim przede wszystkim jako geograf roślin, patrząc na ten materiał głównie przez pryzmat poznania wielkich geoflor oraz historii ich powstawania, różnicowania, migracji i wzajemnych powiązań.

Podczas dyskusji nad referatem garść osobistych wspomnień dorzuciły do charakterystyki swego mistrza, i nauczyciela oraz wykładowcy doc. dr Krystyna Wasyliłkowa i doc. dr Maria Reymanówna.

O Władysławie Szaferze jako historyku botaniki mówił w następnym referacie doc. dr Zbigniew J. Wójcik, poddając szczegółowej analizie całość dorobku uczonego z tego zakresu; dorobku znaczącego, bo liczącego około 150 publikacji, co stanowi blisko 20% wszystkich prac Władysława Szafera. W zaprezentowanej przez prelegenta analizie, bardzo chyba trafnej, Profesor Szafer jawi się nam głównie jako kronikarz życia naukowego i to kronikarz bardzo uważny, nie pomijający żadnego istotnego wydarzenia z zakresu różnorodnych dyscyplin, które uprawiał; kronikarz umiejący dostrzec nie tylko sprawy wielkie, ale odnotowujący fakty pozornie drobne, jak choćby wtedy gdy pisze, że jego mistrz — Marian Raciborski — umierając miał przy sobie *Pana Tadeusza*. Podkreślono też w referacie wyraźnie, że Władysław Szafer, pisząc o wydarzeniach swej epoki, odmalowywał zawsze konkretnego człowieka zaangażowanego w pracy użytecznej dla kraju. Działalność swego mistrza, Mariana Raciborskiego, któremu poświęcił wiele publikacji, traktował tu niemal modelowo — prezentując go zawsze jako ideał badacza, społecznika i patrioty. W tych trzech aspektach prezentował także dorobek innych. Na polu historii botaniki, poza dokumentowaniem i analizą faktów z bieżącego życia naukowego położył Władysław Szafer równie wielkie zasługi jako organizator. Przy jego to udziale powstał Zespół Historii Botaniki przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN, a także Zespół Historii Rolnictwa. Z jego też inicjatywy zaczęły powstawać monografie dotyczące historii nauki, w tym opracowana przez B. Hryniewieckiego *Historia botaniki w Polsce*. Na zakończenie swego wystąpienia, podsumowując dokonania Władysława Szafera w omawianej dziedzinie, prelegent postawił pytanie: czy uczony ten był jednym z najwybitniejszych historyków botaniki w Polsce? Nie padła na nie jednak odpowiedź wprost. Zwrócono natomiast uwagę na fakt, że z pewnością nie ma w dorobku W. Szafera żadnej poważniejszej pracy historycznej — opartej na szerokich źródłach. Najbliższa takiemu dziełu jest może książka: *Historia botaniki w Krakowie...*. Chyba prawidłowa jest więc odpowiedź: był on jednym z najwybitniejszych kronikarzy życia naukowego swoich czasów i utalentowanym tego życia organizatorem. Gdy jednak dokonywał od czasu do czasu podsumowań, analiz czy syntez historycznych, aczkolwiek nie opartych na dogłębnych studiach źródłowych, zawsze umiał bardzo trafnie wyłowić i oddać istotę problemu. Taka charakterystyka

uczonego nie pomniejsza wcale wielkości zasług i znaczenia jego wkładu w rozwój historii botaniki w Polsce.

Ostatnim z omawianej grupy referatów a trzecim z kolei, był referat dr. M. Ziemińskiej-Tworzydło: Profesor Mikołaj Kostyniuk jako naukowiec, dydaktyk i popularyzator. W pełnym osobistych wspomnień wystąpieniu prelegentka nakreśliła sylwetkę swego mistrza nie tylko w aspektach uwidoczniionych w tytule referatu, ale również jako człowieka. Mocno podkreślony został w referacie purystyczny stosunek prof. Kostyniuka do języka — cecha rzadko dziś spotykana. Zarysowany w referacie obraz tego wybitnego paleobotanika uzupełniły w dyskusji swymi wypowiedziami doc. Maria Reymanówna, dr Zofia Jończyk-Kopikowa i prof. Andrzej Srodoń.

Na marginesie niniejszej relacji warto może przypomnieć, że na dzień wcześniej, tj. 14 listopada 1985 r., odbyło się — połączone niejako z prezentowanym „Spotkaniem”, w tej samej sali Konferencyjnej Instytutu Botaniki PAN — uroczyste posiedzenie Krakowskiego Oddziału PTB dedykowane pamięci dra Jerzego Lilpopa (w 40. rocznicę śmierci). Temu wybitnemu paleobotanikowi, działaczowi ochrony przyrody i oddanemu kustoszowi zbiorów Muzeum Fizjograficznego PAU w Krakowie poświęcono dwa referaty. W pierwszym doc. Zbigniew Wójcik zaprezentował sylwetkę uczonego i jego dorobek. Drugi referat, przygotowany i wygłoszony przez doc. Marię Reymanównę, ukazał dra Jerzego Lilpopa jako paleobotanika. To rocznicowe wydarzenie Krakowski Oddział PTB połączył z odnowieniem grobu Jerzego Lilpopa na Cmentarzu Rakowickim.

Zbigniew Mirek
(Kraków)

Z DZIAŁALNOŚCI ZESPOŁU SEKCJI HISTORII FARMACJI POLSKIEGO TOWARZYSTWA FARMACEUTYCZNEGO

Zespół Sekcji Historii Farmacji PTFarm. działa pod kierunkiem doc. dra hab. Henryka Pankiewicza, a sekretariat prowadzi dr Wacław Jaroniewski. Do Zespołu należy ok. 300 historyków farmacji, zrzeszonych w 13 sekcjach przy terenowych Oddziałach Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego.

Na zebraniach poszczególnych sekcji wygłaszane są referaty, inspirowana jest działalność naukowa członków, omawiane są starania dotyczące gromadzenia i zabezpieczania zabytków farmaceutycznych oraz dokumentacji z dziejów farmacji. Prowadzone są także inne akcje z zakresu tej dyscypliny.

Zarząd Zespołu Sekcji Historii Farmacji, wspólnie z Akademią Medyczną w Łodzi, zorganizował w dniu 16 czerwca 1984 r. sesję naukową z okazji 100. rocznicy urodzin prof. dra J. Muszyńskiego, w której wzięli udział nie tylko członkowie Sekcji, ale również wychowankowie Profesora i koledzy. Ponadto wielu członków sekcji uczestniczyło w następujących imprezach o problematyce historycznej: 1) w sesji historycznej, zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Historii Medycyny i Farmacji w Łańcucie (24—26 maja 1985), poświęconej problemom dziejów szkolnictwa medycznego; 2) w sesji w Ciechanowcu (23 czerwca 1984 r.) pt. *Tradycje polskiego zielarstwa* — z okazji otwarcia Muzeum Zielarstwa tamże; 3) w kursokonferencji w Bydgoszczy, poświęconej utworzeniu Zespołu dla opracowania *Słownika Biograficznego Farmaceutów* (17—18 grudnia 1984); 4) w konferencji aptek szpitalnych w Koszalinie (3—4 maja 1984), gdzie referat wprowadzający miał charakter historyczny; 5) ponadto w zebraniach Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, Zespołu Historii Farmacji PAN i innych.